

Ur *Den Kommunistiska Internationalen* N:o 3 (feb 1921) – Nekrolog (på norska)

Boris Reinstein

John Reed

I medlemmen av Den kommunistiske Internationales eksekutivkomite, John Reed, som nat til søndag den 17. oktober forrige aar bukket under for tyfus i Moskva, har Internationalen, og særlig den amerikanske kommunistiske bevægelse tapt en av sine mest begavede og modige forkjæmpere. I ham mistet ogsaa Amerika en av de mest ansette publicister og literater det har eiet.

Kamerat Reed stammet ikke fra proletarkredse. Hans forfædre hadde gjennom flere generationer tilhørt den amerikanske "elite"; hans forældre tilhørte de betydeligste representanter for bourgeoisiet i Amerikas vestlige stater og besat talrike koncessioner i byen Portland (Oregon-staten), hvor vor avdøde kamerat blev født den 22. oktober 1887. Sin barndom og ungdom henlevet han i det amerikanske bourgeois luksuriøse omgivelser. Hans forældre, som saa hans fremragende egenskaper, besluttet at gi ham en god utdanning, og sendte ham til det aristokratiske amerikanske Harvard-universitetet, hvor han kastet sig over literære studier og i 1910 med udmerkelse erhvervet sig kandidateksamen.

'I'rods professorernes borgerlige indflydelse og den reaktionære atmosfære i hans omgivelser traadte de for kamerat Reed karakteristiske aandstræk – hans kjærlighet til sand frihet og retfærdighet og hans grænseløse mot i aand og gjerning – snart i dagen. Allerede paa skolebænken begyndte han at kjæmpe for proletariatet mot den klasse han selv tilhørte.

Han var en av stifterne av Havard-universitetets første studenterklub som heiste socialismens fane i denne den amerikanske kapitalismes fæstning. Naar han kom hjem i ferierne forbløffet han sin hjembys "anstændige kredse" ved sin stadige omgang med "mobben" og sin optræden paa I. W. W.'s møter.

Da han hadde gjennomgaat universitetet, tok han fat paa literært arbeide. Takket vare sin ualmindelige hegavelse og sin store produktionsevne blev han snart en av de mest ansette personligheter i literære amerikanske kredse. Hans digte, estetiske avhandlinger og aandrige populære artikler fik publikum og utgivere til at følge ham med opmerksomhet. Det varte ikke længe før han blev redaktør av det radikale organ "The American Journal".

Da revolutionen bröt ut i Mexiko reiste Reed dit og tillbragte 5 maaneder i nært aandelig samarbeide med *Villa*, som den gang stod i spidsen for de radikale elementer blandt de mexikanske revolutionære. Hvad han der saa og oplevet, tilrettela Reed i sit første store verk "Mexiko i oprör" som en gang for alle fastslog hans berömmelse som en fremragende forfatter og publicist, og som vakte sensation ved sine avslöringer av den amerikanske kapitals intriger og röverplaner i Mexiko. Snart efter blev han ansat i redaktionen av "Metropolitan Journal" og í det ansette New Yorker-blad "The World" som ansvarlig medarbeider. Hans artikler var saa höjt skattet, at det houorar han mottok i disse to presseorganen snart oversteg de fleste amerikanske journalisters honorar; man betalte ham 25,000 dollars aarlig. Men efter nogen tid, da hans socialistiske overbevisning modnedes, berövet han sig selv denne indtægt, idet han av principielle grunde, löste sine forbindelser med den borgerlige presse. Han maatte desuten betale sin revolutionære overbevisning med tapet av forvaltningen av den betydelige formue som hans far hadde efterlatt.

Under den store tekstilarbeiderstreik i Paterson (New Jersey-staten) som blev ledet av I. W. W., utfoldet Reed, trods at han oftest selv bare var tilstede som journalist, en saa aktiv virksomhet at han snart blev syk. Under dette ophold blev Reed arrestert fordi han hadde gaat i breschen for arbeiderne, da disse blev mishandlet av kapitalismens lakeier. I fængslet skrev

han en satirisk fortælling under titelen "Sheriff Rutcliffe's hotel", i hvilken han latterliggjorde fængselsregimets dumhet og nederdrægtighed. Fortællingen fik vid udbredelse i Amerika og vakte stor sensation. Da han var løslatt forbød man ham en gang for alle at vende tilbage til Paterson. Men Reed lot sig ikke forbløffe av politiforbudet; han kom tilbage og fik sammenkaldt en saa kjæmpemæssig forsamling at politiet ikke vaaget sig ind paa ham. Derpaa fik han istand i det største lokale i New York, Madison Square Garden en fremstilling av Paterson-proletariatets kamp mot kapitalen om politiet. Denne fremstilling gjorde et saadant indtryk, at selv den borgerlige presse fandt det nødvendig at ytre sin uvilje mot Paterson-kapitalisternes grusomme voldshandlinger.

Snart efter lot kamerat Reed høre fra sig, idet han stillet "Standard Oil Company", milliardæren Rockfellers firma, som er den amerikanske röverkapitals legemliggjørelse, paa skampælen og prisgav til offentligheden mord paa arbeidere og andre forbrydelser, som dette firma hadde forøvet i forbindelse med arbeideropstanden ved nafta-kilderne i Bayonne. Det indtryk som disse Reed's avsløringer i "New York Tribunes" og "Metropolitan"s spalter gjorde, var saa sterkt at firmaet Rockefeller anklaget aviserne for løgn. Der blev nedsat en undersøkelseskommission som uten undtagelse bekræftet de av Reed fremsatte anklager, hvorpaa firmaet skyndte sig at dysse ned saken.

I april 1914 stötte igjen Reed sammen med "milliardærernes konge". Der bröt ut en streik i firmaets bergverker i Colorado. Arbeiderne blev bokstavelig talt kastet paa gaten. De skaffet sig telter og slog op sin leir i nærheten av byen Ludlow. Firmaets agenter heldte petroleum over telterne, stak dem ibrand og brændte inde 20 personer, for størstedelen kvinder og barn. Reed opholdt sig fra begyndelsen av opstanden paa stedet. Han samlet materiale og vidneutsagn og reiste en saa energisk storm, at han tvang den samlede presse til at omtale saken. Regjeringen maatte træ imellem og nedsætte en kommission til undersøkelse av forbrydelsen.

Da verdenskrigen bröt ut, begav kamerat Reed sig som krigsreporter til krigsskuepladsen. Han var i Tyskland og Österrike, i Frankrike, Italien, Tyrkiet, Serbien o. s. v.. Han trængte altid frem til de farligste steder. I Frankrike var han tilstede under slaget ved Marne. Her var han nær ved at bli skudt som straf for at han uten tilladelse trængte like frem til skytterlinjen, hvorfra han nöie kunde følge de saa omhyggelig hemmeligholdte enkeltheter i slagets gang.

I Serbien deltok han i hele del serbiske tilbaketog. Igjen hadde det nær kostet ham livet, da han som følge av anstrengelserne blev meget syk. Han kom dog fra det med en operation ved hvilken han mistet en nyre. Alt hvad han hadde set i krigen gjorde ham til overbevist internationalist og antimilitarist: Efter nogen tid vendte han tilbake til Amerika for at foreta en agitationsturné. I sine foredrag avslöret han likesaavel ententelandenes som centralmagternes grusomheter. Han utæsket paa denne maate begge parter tilhængere og trak de fremadskridende arbeidermasser ind under revolutionens fane. Det materiale han hadde samlet i Tyrkiet og Balkan-staterne bearbeidet han i sit senere utkomne verk "Krigen i Öst-Europa". Saa kom han igjen til Europa og besøkte for første gang Rusland i 1915. Her blev han fængslet og var igjen nær ved at bli skudt for sine modige avsløringen av de tsaristiske embedsmænd, og for indsamling av materiale som angav embedsmændene som uomtvistelige anstiftere av jödepogromerne. Tsar-regjeringen hemmeligholdt hans fængsling. I lange tider forblev de efterforskninger, som den amerikanske regjerings og presses representanter anstillet efter ham, frugtesløse. Men til syvende og sidst blev han fundet og befriet. Trods disse oplevelser blev han meget glad i Rusland, og forutsa, uten at bekymre sig om sine skrivende kollegers spot, den russiske revolutions snarlige utbrudd.

Da han i 1916 var vendt tilbake til Amerika, gjenoptok kamerat Reed sin foredrags- og literære virksomhet og medvirket som en av de første redaktörer av det revolutionære

tidsskrift "The Masses", som senere blev omdøpt til "The Liberator". Da Amerika i 1917 var traadt ind i krigen, begyndte den amerikanske regering at anvende tsaristiske forvaltningsmetoder og undertrykte arbeider- og socialistpressen. Redaktionen av "Masses", deriblandt ogsaa kamerat Reed, blev trukket til retslig ansvar for hans skarpt antimilitære artikel, betitlet "Gjør istand tvangströien til din sön, soldaten". Kamerat Reed, som ikke visste noget om arrestationen av redaktionen av "Masses", var i mellemtiden reist til Rusland. Han kom dit straks efter Kornilov-kuppet og begyndte paa stedet at studere Kerenske-regimets ödelæggelsesproces og novemberrevolutionens utbrudd.

Særlig sterkt og uforglemmelig var det indtryk som organisationen av de russiske bedriftsraad og deres kamp mot fagforeningernes kompromisserende indflydelse, gjorde paa ham. Han studerte indgaaende begivenheterne ved fronterne baade i Petrograd og Moskva i forbindelse med indkaldelsen av den demokratiske raadgivende forsamling, dannelsen av "forparlamentet" og dets oplösning. Den 25. oktober overvar han först aapningen av den historiske II. all-russiske sovjetkongres i Smolnyinstitutet, og ilte derpaa, da kampen ved Vinterpaladset begyndte, dit, for at betrakte hvordan mensjevikerne og de socialrevolutionære med. borgermester Schröder i spidsen kom marsjerende, for "at dö" sammen med Kerenskis kabinet. Hart smilte ofte ved tanken paa denne tragi-komedie og fortalte hvorledes matroserne og de röde soldater godmodig raadet disse "helter" til at "söke sig martyrkransen andre steder". Han var en av de förste som traadte ind i Vinterpaladset og overvar der regjeringen Kerenskis arrestation. Han var tilstede ved kampene ved Gatschina og Zarskoje-Selo og ved begravelser av oktober-revolutionens ofre i Moskva. Senere deltok han i arbeidet ved avdelingen for den internationale revolutionære propaganda i folkekommissariatet for utenrikske anliggender. Efter den ufrivillige oplösning av den konstituerende forsamling, og da der blev ventet væbnet opstand av de social- og andre kontrarevolutionære, bevoftet kamerat Reed sammen med Bela Kun og andre med gevær i haand dag og nat det samme kommissariats bygning.

Da han optraadte paa III. allrussiske sovjetkongres visste han at der i Amerika var utfærdiget en anklage mot ham for antimilitær agitation. Han besluttet uopholdelig at reise til Amerika og stille sig for retten, skjönt han visste at der forestod ham en 20-aars tugthusstraf, hvis han blev kjendt skyldig i et eneste av de lovbrudd som han var anklaget for. I slutten av januar 1918 reiste han tilbake over Finland, hvor han maatte krydse det av de finske hvitegardister besatte omraade. Efter en lang og anstrengende reise kom han til Norge. Her maatte han stanse i nogen maaneder, da den amerikanske regering endog frygtet for at tillate ham indreise, selv naar han skulde melde sig for retten. De vægret sig ved at visere hans pas. Imidlertid blev hans sak behandlet i Amerika uten hans nærvær, men de edsvorne kunde dog ikke komme til noget endelig resultat. Da det omsider lykkedes ham at faa indreisetilladelse, fremstillet han sig straks efter sin ankomst for myndighetene og fordret at retsforhandlingerne skulde fortsættes. Han blev fængslet, men igjen löslatt mot kaution. Nu viet han sig til agitatorisk og literær virksomhet, og utgav sit beröimte verk om oktoberrevolutionen, med titelen "Ti dager som rystet verden". I dette verk er hans iagttagelser i Rusland og de talrike dekretter forordninger osv. som han hadde bragt med, utnyttet paa en saa kunstfærdig maate og begivenheterne saa rigligt belyst, at man ikke kan la være at forbauses over, at en mand som var næsten uten kjendskap til det russiske sprog, kunde forstaa og værdsætte aanden og betydningen av disse historiske begivenheter saa riktig – meget riktigere end mange russiske "revolutionære". Kamerat Lenin skriver i sit forord til det nye oplag av denne bok bl. a.:

"Jeg har læst John Reeds bok 'Ti dager som rystet verden' med den störste interesse og udelt opmerksomhet, og jeg anbefaler dette verk av mit ganske hjerte til arbeiderne i alle land. Det er et verk som jeg gjerne skulde vite spredt i millioner av eksemplarer og översat til alle sprog,

ti det gir en rigtig og ualmindelig levende fremstilling av begivenhetene, en fremstilling som er av alvorlig betydning for forstaaelsen av den proletariske revolutions væsen og proletariatets diktatur.”

Da retsforhandlingerne for anden gang blev optat og nu i hans nærvar, gjorde statsadvokaten all hvad der stod i hans magt for at faa de edsvorne, som var ultrapatrioter og fientlig stemt mot ”fædrelandsforræderen” til at dømme ham skyldig. Han gik endog saa langt som til at la et orkester spille patriotiske hymner foran retsbygningen mens forhandlingerne paagik. Da Reed erklærte at han holdt det for sin pligt bare at kjæmpe under den internationale sociale revolutions bolsjevikiske banner, spurte statsadvokaten ham: ”Men vilde De i den nuværende krig kjæmpe under det amerikanske flag?” – ”Nej,” Svarte kamerat Reed kategorisk. ”Hvorfor?” Som svar paa dette fulgte en lang lidenskabelig tale av vor kamerat, som i livlige farver og med ord som gik selv de umedgjørlige og spidsborgerlige edsvorne til hjertet, skildret al den gru og grusomhet som han hadde set i det verdensblodbad, som var foranstaltet i kapitalens interesse. Nogen av de edsvorne blev rørt til taarer, og John Reed blev frikjendt.

Derefter kastet han sig med al sin kraft over arbeidet for at faa den socialistiske bevægelse i Amerika ind paa kommunismens vej, og til at kjæmpe mot intervention i Sovjet-Rusland og blokering av sovjetrepublikken. Næsten i alle Amerikas største byer holdt han foredrag for kjæmpemeessige forsamlinger om den russiske revolution. Utallige ganger blev han arrestert. I Filadelfia f. eks. forbød man at aapne lokalet hvor Reed skulde tale om Sovjet-Rusland for en vældig forsamling. Trods trusler fra politiet stillet Reed sig op paa en kasse som blev anskaffet, og begyndte sin tale ute paa selve gaten. Politiet trak ham ned og hugget ind paa mængden, men selv mange av de tilstedeværende litet utviklede soldater tok hans parti. Spængningen av denne forsamling övet en vældig revolutionerande indflytelse paa Filadelfias og andre byers arbeidermasser. Reed blev stillet for retten for ”ordensforstyrrelse”. Da de edsvorne frifandt ham, fordret den forbløffede statsadvokat at enhver av de edsvorne personlig skulde stadfæste at han hadde stemt for frifindelse. De edsvorne gjorde saa. Dette tilfælde berövet myndighetene i andre byer lysten til at trække kameral Reed til retslig ansvar for ”ordensfortyrrrelse”.

Efter sin tilbakekomst til Amerika benyttet Reed sig av sit medlemsskap i det amerikanske Socialistiske Parti til at medvirke til organisationen av ”den venstre flöi” inden partiet. Han förte en forbitret kamp mot Hillquit, Bergen og andre kompromistilböielige förere i partiet. Paa det Socialistiske Partis kongres i Chicago i september 1919 stod han paa de delegertes side, som holdt paa at man skulde forbli i partiet, da de regnet med at de enten vilde erobre hele partiet for kommunismen, eller at ”den venstre flöi” vilde skille sig ut og trække størstedelen av de bedste medlemmer med sig. Andre kamerater vilde derimot at der uavhengig av det Socialistiske Partikongres uopholdelig skulde dannes et kommunistisk parti. Partiets förere befalte Reed og hans kamerater straks at forlate kongressen. Disse vægret sig, og förerne maatte kalde politiet til hjælp for at tvinge Reed og hans tilhængere til at forlate salen. Reed og andre delegerte forsökte dernæst at slutte sig til en anden del av den venstre flöi. Paa grund av meningsforskjel om organisationen og dels ogsaa om taktikken blev ikke forstaaelse opnaad, og i Amerika opstod der to partier: det Kommunistiske Parti og det Kommunistiske Arbeiderparti – det sidste med Reed i spidsen. Indtil disse partier var dannet, tilhørte Reed redaktionen av venstreflöiens organ ”The Revolutionary Age”. Senere redigerte han det Kommunistiske Arbeiderpartis organ ”The Voice of Labour”, i hvilket han bestræbet sig for, ved folkelige artikler, avfattet i et for arbeiderne let tilgjengelig sprog, at bane veien for opprettelsen av bedriftsraad, som skulde kjæmpe mot Gompers og andre föreres forræderske politik i A. F. of L. og mot anarkisternes indflytelse i I. W. W. Ved siden av dette fortsatte han sin literære virksomhet og skrev et satirisk lystspil om Wilson, Ententen og Versailleskonferansen. Dette vandt kraftig gjenklang hos masserne.

I oktober 1919 besluttet han igjen at begi sig til Rusland for med hjælp av den Kommunistiske Internationales eksekutivkomite at arbeide for sammenslutningen av de to kommunistiske partier i Amerika. Regjeringen neget ham utreisettillatelse fra Amerika. Det lykkedes ham allikevel efter flere farlige eventyr at komme illegalt til Rusland i slutten av 1919. Her tok han del i utarbeidelsen av de betingelser, under hvilke de to kommunistiske fraksjoner i Amerika skulde forenes, skrev for "Den Kommunistiske Internationale" og samlet materiale til sit fremtidige arbeide i Amerika. Under hans fravær blev der igjen indledet retslig forfølgning mot ham i Chicago paa grund av hans artikkel om "spioner". Han blev dømt til fem aars tugthus. Uten at ta hensyn til dette, og trods at den amerikanske regjering kunde, ifølge visse andre lovparagraffer, forhøie straffen til 20 aars tugthus, reiste Reed i begyndelsen av forrige aar igjen over Finland til Amerika. Dog för baaten, som han hadde smugtet sig ombord i, og hvor han holdt sig skjult, fik tid at løpe ut, blev han forraadt av de matroser som skulde hjelpe ham. Nu fulgte et tre-maanedlig ophold i de finske fængsler. Meddelelsen om hans arrestation kom ogsaa tilslut til Amerika. Han truet med sultestreik og fik vende tilbake til Rusland. Her tok han del i arbeidet i den Kommunistiske Internationale eksekutivkomite, overvar som repræsentant for det forlængst dannede Amerikas Forenede Kommunistiske Parti den Kommunistiske Internationales anden kongres og reiste sammen med andre delegerte til kongressen i Baku. Da han var vendi tilbake til Moskva, begyndte han ivrig at gjøre forberedelser til at reise til Amerika, skjönt han godt visste hvad der ventet ham der. Men den skjæbnesvangre sygdom, som han öiensynlig paadrog sig i Kaukasus, rev denne aandfulde, ungdommelig begeistrede og for den kommunistiske verdensrevolutionssak grænselöst hengivne kamerat bort fra vor midte. John Reed, forkjæmperen og føreren for kommunismen i Amerika, er död. Men den sak, som han saa opofrende viet sit liv, og den kjærlighet, som alle der kjendte ham næret for ham, lever videre.

I millioner amerikanske proletarers hjerter vil kjærligheten til ham aldrig slukne. Længe vil hans flammende taler klinge i deras hjerter. Aldrig vil de glemme hans aandfulde pen, som altid kaldte dem til revolutionær aktion.

B. REINSTEIN.

Innehållförteckning till tidskriften [Den Kommunistiska Internationalen](#)